

VAPAA-AJAN ASUMISEN STRATEGISET LINJAUKSET JA TOIMENPITEET ETELÄ-SAVOSSA

Etelä-Savon maakuntahallituksen nimeämän työryhmän loppuraportti 19.11.2003

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja	Leo Laukkanen, kauppaneuvos OK Suur-Savo
Varapuheenjohtaja	Seppo Ruhanen, kunnanjohtaja Hirvensalmi
	Eero Aarnio, kehittämisjohtaja
	Jari Ikonen, ohjelmakoordinaattori Itä-Savon ky.
	Pekka Nikkilä, suunnittelujohtaja
	Ritva Partanen, kehittämisjohtaja RaJuPuSu
	Aarno Puttonen, maanviljelijä MTK Etelä-Savo
	Lauri Sorjonen, vapaa-ajan asukas Puumala
	Heikki Teräsvirta, johtaja Etelä-Savon ympäristökeskus
	Ulla Turtiainen, kehittämisspällikkö Joensuun yliopisto/ Slinnan koulutus ja kehittämiskeskus
	Hannu Vesa, maakuntajohtaja
sihteeri	Jorma Tiitinen Va. matkailukoordinaattori

Vapaa-ajan asumisen strategiset linjaukset ja toimenpiteet Etelä-Savossa

Lähtökohdat ja perusteet

Vapaa-ajan asuminen on Etelä-Savon suurimpia mahdollisuuksia. Määrällä mitattuna maakunta on Varsinais-Suomen jälkeen toiseksi suurin ennen Pirkanmaata. Suhteessa asukaslukuun Etelä-Savossa on 2,5-kertaa enemmän vapaa-ajan asuntoja kuin kahdessa muussa suuressa vapaa-ajan asukas -maakunnassa. Rantaviivan pituuden osalta maakunta on toinen Lapin jälkeen. Vertailtaessa rantaviivaa kokonaispinta-alaan Etelä-Savo nousee tässäkin asiassa maan ykkösmaakunnaksi.

Tilastokeskuksen v. 2001 perustiedot:

Maakunta	vapaa-ajan asuntoja lkm	omistajien as.kuntiin kuuluvia	mökkien säännöll. käyttäjiä	rantaviivaa km	saaria lkm
Kainuu	12 809	17 847	51 236	18 764	1 948
Etelä-Savo	43 106	38 967	172 424	30 376	9 024
Pohjois-Karjala	22 719	33 664	90 876	20 953	4 433
Pohjois-Savo	28 315	45 465	113 260	22 866	5 276
Varsinais-Suomi	45 608	61 280	182 432	18 386	9 853
Lappi	25 809	29 883	103 236	75 139	8 657
Yhteensä	178 366	227 133	713 464	186 484	39 191

Etelä-Savon seutukunnat	vapaa-ajan asuntojen lukumäärä	maakunnan ulkopuolisten omistamat mökit	% vapaa-ajan asuntojen lukumäärästä
Juvan	10 300	4 841	47
Mikkelin	19 058	10 673	56
Pieksämäen	3 845	1 230	32
Savonlinnan	9 100	3 298	34

V. 1994-2002 Etelä-Savon rakennetut uudet vapaa-ajan asunnot:

-94	-95	-96	-97	-98	-99	-00	-01	-02	keskimäärin
853	943	994	396	560	636	608	605	644	693

Lisäksi

- Asenteet vapaa-ajan asumista kohtaan ovat koko ajan paranemassa ja vapaa-ajan asukkaiden ostovoima, osaaminen ja vuorovaikutus, asunnoilla oleskeluaika sekä niiden korjaaminen ja laajentaminen talviasuttavaksi ja etätöiden lisääntyminen nähdään keskeiseksi maakunnan palvelurakenteen, infrastruktuurin ja kehityksen ylläpitäjänä sekä mahdollisuutena. Erityisesti vapaa-ajan asutus on haja-asutusalueen elinvoiman ja asutuksen ylläpitäjä.
- Päätieverkoston kehittyminen, maakunnan luonnon olosuhteet ja tonttien hintataso sekä uusien vapaa-ajan asuntojen tonttipotentiaali luovat Etelä-Savosta entistä kilpailukykyisemmän vaihtoehdon erityisesti pääkaupunkiseudun ja Etelä-Suomen väestölle sekä yleensä vapaa-ajan asumiselle.
- Maakunnan vähittäiskauppaverkoston tiheys ja palvelun laatu ovat ostovoimaan nähden Suomen parhaita. Osasyys tämän rakenteen ylläpidolle on väestötappion korvautuminen vapaa-ajan asutuksen osto- ja elinvoimalla.
- Eri tutkimusten mukaan vapaa-ajan asunnoilla ollaan 80 - 109 vuorokautta vuodessa.
- Yöpymisvuorokausia kertyy pelkästään säännöllisestä vapaa-ajan asuntojen käytöstä yli 17 miljoonaa.
- Vapaa-ajan asukkaat jättävät vuositasolla Etelä-Savoon päivittäisestä elämisestään n. 70 - 80 miljoonaa euroa sekä rakentamisesta ja remontoinnista n. 100 miljoonaa euroa.

Vapaa-ajan asuminen on muuttumassa yhä enemmän kakkosasumiseksi ja muutto ykkösasumiseksikin on lisääntymässä, kunhan lainsäädäntöä ja edellytyksiä kehitetään. Tutkimuksen mukaan suurista ikäluokista 20 000 sanoo muuttavansa mökille eläkkeelle siirryttyään ja 150 000 asuvansa siellä vähintään neljä kuukautta vuodessa. Uudet vapaa-ajan asunnot ja vanhojen asuntojen peruskorjaus tähtäävät ympärivuotiseen oleskeluun ja laajempaan vapaa-ajan asuntojen perhe- ja vieraskäyttöön.

Erään tutkimuksen mukaan jopa n. 500 000 ihmistä haaveilee vapaa-ajan asuntoa ja onkin oletettavaa, että erityisesti pääkaupunkiseudun lähiöistä ja vuokra-asunnoista halutaan takaisin juurille tai luonnon tarjoamaan rauhaan. Tämän muuton eräs perusedellytys on lähellä olevat hyvät perus- ja mökkipalvelut.

Etelä-Savon vapaa-ajan asumisen esteitä ja samalla haasteita ovat:

- tonttikysynnän ja -tarjonnan kohtaaminen
- ranta-alueiden yleiskaavoituksen liian hidas eteneminen johtaa turhiin poikkeuslupamenettelyihin
- alemman tieverkoston kehittäminen ja ylläpito
- perusviestintävälineiden katvealueet

- vapaa-ajan asuntojen jätevesien käsittelyn saattaminen vaadittavalle tasolle
- vapaa-ajan asuntojen kapasiteetin hyödyntämättömyys
- vapaa-ajan asumisen keskittyminen kesään
- vapaa-ajan asumista tukeva yrittäjätoiminta, palvelun laatu ja saatavuus
- vapaa-ajan asukkaiden osaamisen ja kontaktipintojen hyödyntämättömyys
- asenteiden ristiriita, joka näkyy vapaa-ajan asumisen uhkakuvina kuntien terveydenhuollolle ja sosiaalipalveluille sekä ympäristön pilaantumisena
- julkinen palvelu ja vapaa-ajan sesongit
- eri asukassegmenteille kohdistuva palvelutarjonta ja -kyky sekä
- selkeän tahtotilan, tavoitteiden ja vastuuorganisaation puuttuminen maakunnasta ja kunnista.

Kaiken edellä olevan perusteella ja koska vapaa-ajan asumisen hyödyntäviä projekteja Suomessa on vielä erittäin vähän, on Etelä-Savolla erinomaiset mahdollisuudet nousta määrällisesti ja laadullisesti Suomen ykkösmaakunnaksi vapaa-ajan asumisen uusrakentamisessa ja erityisesti nykyisen vapaa-ajan asumisen ja sen kannan hyödyntämisessä.

Huomioitavaa on myös, että vapaa-ajan asuminen on nousemassa erääksi alue- ja maaseutupoliittiseksi painopistealueeksi ja kehittämis-kohteeksi koko Suomessa. Myös Etelä-Savon maakuntaohjelmassa asia on otettu erääksi maaseudun kehitystekijäksi ja tämä työ liittyy toimintaa ohjaavan kokonaissuunnitelman laatimiseen.

Vapaa-ajan asumisen tavoite Etelä-Savossa

***Nostaa Etelä-Savon maakunta
laadullisesti ja määrällisesti
Suomen vapaa-ajan asumisen
ykkösmaakunnaksi.***

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että

1. nykyinen vapaa-ajan asunnoilla oloaika säilyy tai lisääntyy.
2. vapaa-ajan asuntoja peruskorjataan, laajennetaan ja varustetasoa parannetaan.
3. uuden asuntokannan rakentamisen edellytyksiä aktivoidaan ja kehitetään, rakentaminen toteutetaan tasokkaasti sekä varustukseltaan korkeatasoisena.
4. vapaa-ajan asutusta ja osin myös matkailua varten luodaan erillinen palveluverkosto, jonka kehittämistä tuetaan ammatti- ja palvelukoulutuksella. Lisäksi edistetään eri kanavien kautta paikallistuotteiden kysyntää ja tarjontaa maakunnan sisällä sekä myös maakunnan ulkopuolelle.
5. käytettävissä olevaa asuntokantaa edistetään vuokrattavaksi.
6. palvelun ja ympäristön laadusta muodostetaan maakunnan ylivoima ja käsite, joka vahvistaa ja tukee muun elinkeinon sekä yrittäjyyden edellytyksiä ja vetovoimaa Etelä-Savossa.
7. maakunnan vaikuttamisen painopisteitä suunnataan vapaa-ajan ja vakinaisen asumisen edellytysten kehittämiseen ja luontiin.
8. uusien vapaa-ajan asuntojen vuosittainen rakentamisen määrä nostetaan nykyisestä 650 – 700:sta vähintään 900 – 1000:een. Tavoitteena on, että vapaa-ajan asuntoja on Etelä-Savossa
 - v. 2015 lähes 60 000 ja
 - v. 2030 n. 70 000
9. toimenpiteet vastuutetaan kaikille tahoille tämän strategian mukaisesti.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

Nykyinen vapaa-ajan asunnoilla oloaika säilyy tai lisääntyy.

1. Luodaan Etelä-Savoon ja sen kuntiin mökkitalonmies- tai tieisännöitsijäverkosto, joka hoitaa vapaa-ajan asuntojen huolto-, lämmitys-, kirvesmies- ja teiden huolto ym. työt ympärivuotisesti.
 - vastuu: kunnilla, alan yrityksillä, Etelä-Savon yrittäjäyhdistyksillä, TE-keskuksella ja ammattiopistoilla
2. Laaditaan suunnitelma vapaa-ajan asuntojen sähköistyksen, vesi- ja jätevesijärjestelmien, jätehuollon sekä tietoliikennepalvelun ja viestintäverkkoston kehittämiseksi keskeisille vapaa-ajan asutusalueille sekä tuodaan esille vaihtoehtoisia tapoja lämmittää loma-asunnot ja niiden käyttövedet uusiutuvilla energiamuodoilla; aurinkopaneeleilla, maalämmöllä, puulla, tuulienergialla jne.
 - vastuu: kunnilla, tietoliikennepalveluyrittäjillä, sähköyhtiöillä, ympäristökeskuksella ja alan koulutusorganisaatioilla
3. Luodaan kuntiin tiedotus- ja vuorovaikutusjärjestelmä, jolla informoidaan maakunnan, seutukuntien ja kuntien ympärivuotisesta tapahtuma- ja palvelutarjonnasta sekä aktivoidaan yrittäjiä tuottamaan palveluja ja verkottumaan kriittisen massan – kannattavan toiminnan – aikaansaamiseksi.
 - vastuu: maakuntaliitolla, kunnilla, Joensuun yliopiston Savonlinnan yksiköllä ja YTI-tutkimuskeskuksella
4. Rakennetaan maakuntaan v. 2004 – 2005 aikana laajakaistaverkosto ja tiedotetaan toimivista etätyömalleista ja -mahdollisuuksista vapaa-ajan asukkaille sekä rohkaistaan niiden käyttöä.
 - vastuu: kunnilla, teleoperaattoreilla, TE-keskuksella ja maakuntaliitolla
5. Laaditaan kunnille, kylätoiminnalle ja yrittäjille mökkiläisrekisterit, jotka palvelevat tiedottamista ja vuorovaikutusta, osaamisresurssien kartoittamista, kummitoiminnan aktivoimista sekä vapaa-ajan asukkaiden mukaan saamista kylien ja alueiden kalastuskuntiin, metsästysseuroihin jne. Tältä pohjalta perustetaan vapaa-ajan asukastoimikuntia kuntiin, jotka ovat mukana mm. yhdyskunta- ja palvelutarvesuunnittelussa ja yhteydenpidossa vapaa-ajan asukkaiden ja kuntien kesken.
 - vastuu: kunnilla, Järvi-Suomen kylät ry:llä ja kylätoimikunnilla
6. Aktivoidaan vapaa-ajan asuntojen muutamista vakinaisiksi asunnoiksi antamalla tietoa valituille kohderyhmille muutoksen edellyttämistä ehdoista.
 - vastuu: kunnilla
7. Laaditaan maakuntatasoinen ympäristöopas, jossa on tietoa ympäristö vastuullisesta käyttäytymisestä sekä vaihtoehtoisen energian käytöstä. Kunnissa järjestetään paikallisia ympäristötapahtumia ja säännöllisiä ongelmajätekeräyksiä, joista tiedotetaan vapaa-ajan asukkaille.
 - vastuu: ympäristökeskuksella, kunnilla ja maakuntaliitolla

Vapaa-ajan asuntoja peruskorjataan, laajennetaan ja varustetasoa parannetaan.

1. Kuntien rakennusjärjestykset tarkistetaan vastaamaan tulevaisuuden rakennusedellytyksiä. Vanhat kaavat uudistetaan (tonttien koko, rakennusoikeus, merkitään alueet, joissa mökit voivat muuttua vakituisesti asuttaviksi, infrastruktuuri ym.) Kaavoituksessa otetaan huomioon vesi- ja jätevesihuolto, jätehuolto, sähköistäminen, tietoliikennepalvelut ym..
 - vastuu: kunnilla ja ympäristökeskuksella
2. Luodaan Maanmittauslaitoksen kanssa järjestelmä, jolla vapaa-ajan asuntojen tieoikeudet sekä tien kunnossapito ja hallinnointi luodaan vastaamaan vapaa-ajan asuntojen tarpeita, käyttöä ja oikeutta.
 - vastuu: kunnilla ja Maanmittauslaitoksella
3. Kunnat edistävät yhdessä kiinteistönvälittäjien ja rakentajien kanssa tonttien laajentamisedellytyksiä ja talopakettien myyntiä.
 - vastuu: kunnilla, maanomistajilla ja metsänhoitoyhdistyksillä
4. Kunnat järjestävät yhdessä alan kauppiaiden ja rakennusalan yrittäjien kanssa paikallisia vapaa-ajan asuntojen korjaus- ja rakennuspäiviä, joihin kutsutaan alan ammattilaisia ohjaamaan ja jakamaan tietoa tarjolla olevista palveluista. Ko. toiminnasta on Saaristoasi-
anneuvottelukunta tehnyt remonttioppaan. Arvioidaan soveltuuko opas hyödynnettäväksi vapaa-ajan asukkaille vai tehdäänkö maakunnan omaan käyttöön lyhyt peruspaketti tai -opas.
 - vastuu: kunnilla, rakennusurakoitsijoilla ja -yrittäjillä sekä kauppoilla
5. Kunnat inventoivat alueellaan olevat vanhat maatilat ja käyttämättömät muut vapaa-ajan asunnoiksi sopivat asunnot ja mökit sekä selvittävät niiden omistussuhteet ja aktivoivat niiden myyntiä peruskorjattavaksi tai laajennettavaksi vapaa-ajan asumiskäyttöön.
 - vastuu: kiinteistönvälittäjillä, kunnilla ja kylätoimikunnilla
6. Vapaa-ajan asuntojen määrällinen korjaus- ja laajennustavoite vuosittain on 1/3 uusrakentamisen tavoitteesta (n. 300).

Uuden asuntokannan rakentamisen edellytyksiä aktivoidaan ja kehitetään, rakentaminen toteutetaan tasokkaasti sekä varustukseltaan korkeatasoisena.

1. Inventoidaan kunnittain olemassa oleva tonttitarjonta ja –potentiaali sekä aktivoidaan niiden myyntiä. Kehitetään samalla tonttien jalostusta hyödyntäen olemassa olevaa järjestelmää asiakaskunnan tarpeiden mukaisesti raakatonteista avaimet käteen tarjontaan.
 - vastuu: kunnilla, maanomistajilla, kiinteistönvälittäjillä, sijoittajilla ja rakentajilla

2. Luodaan järjestelmä, jolla uudet tonttien kaavoitukset saadaan vastaamaan tulevaisuuden rakentamisen laajuutta ja tasoa. Samalla huomioidaan vesi-, jätevesi-, jätehuolto-, sähköistys- ja tietoliikennepalveluedellytykset sekä asunnon muuttaminen vakinaiseksi asunnoksi.
 - vastuu: kunnilla, maanomistajilla, sähköyhtiöillä ja kiinteistönvälittäjillä
3. Luodaan puhtaan ranta- ja omakotitalorakentamisen rinnalle vaihtoehtoja lomakylä- ja lomaosake- sekä rivitalorakentamisella rannoille ja taajamiin huomioiden, että maakunnan monet taajamat ovat jo lomakylätyyppisiä yhdyskuntia ja niitä voidaan jalostaa vapaa-ajan ja vakinaiseen asumiseen.
 - vastuu: kunnilla, maanomistajilla, sijoittajilla, rakentajilla ja kiinteistönvälittäjillä
4. Huomioidaan kaikki tässä strategiassa aikaisemmin mainitut toimenpide-ehdotukset.

Vapaa-ajan asutusta ja osin myös matkailua varten luodaan erillinen palveluverkosto, jonka kehittämistä tuetaan ammatti- ja palvelukoulutuksella. Lisäksi edistetään eri kanavien kautta paikallistuotteiden kysyntää ja tarjontaa maakunnan sisällä sekä myös maakunnan ulkopuolelle.

1. Inventoidaan kunnittain nykyiset vapaa-ajan asumisen palveluyrittäjät ja palvelujen katvealueet, luodaan suunnitelma yrittäjäpeiton laajentamiseksi ja edistetään kuntien rajat ylittävää verkottumista.
 - vastuu: kunnilla ja kylätoimikunnilla
2. Ko. kartoituksen jälkeen arvioidaan keskeisten ammattihenkilöiden tarve ja yhteistyössä maakunnan II-asteen koulutusorganisaatioiden kanssa luodaan koulutus- tai ammattitutkintojärjestelmä edistämään vapaa-ajan asutuksen palveluyrittäjyyttä ja verkottumista.
 - vastuu: lääninhallituksen sivistysosastolla, ammattiopistoilla ja -instituuteilla, Etelä-Savon yrittäjäyhdistyksellä, TE-keskuksen työvoimaosastolla sekä maakuntaliitolla
3. Järjestetään alan yrittäjille säännöllistä palvelu- ja yrittäjäkasvatuskoulutusta varmistamaan toiminnan laatutaso.
 - vastuu: kunnilla, alan oppilaitoksilla, TE-keskuksen työvoimaosastolla, maakuntaliitolla ja Etelä-Savon yrittäjäyhdistyksellä

Käytettävissä olevaa asuntokantaa edistetään vuokrattavaksi.

1. Luodaan kunnittain järjestelmä, jolla inventoidaan kuntien alueilla oleva vapaa-ajan asuntojen, lomaosakkeiden, taajamien omakotija rivitalojen sekä kerrostalo-osakkeiden vuokrapotentiaali markkinoitavaksi vapaa-ajan asukkaille ja tapahtumien järjestäjille.
 - vastuu: kunnilla, maakuntaliitolla, matkailu- ja muilla vuokraorganisaatioilla sekä Järvi-Suomen kylät ry:llä

Palvelun laadusta muodostetaan maakunnan ylivoima ja käsite, joka vahvistaa ja tukee muun elinkeinon sekä yrittäjyyden edellytyksiä ja vetovoimaa Etelä-Savossa.

1. Kartoitetaan olemassa olevat laatukriteerit ja määritetään maakunnalle vapaa-ajan asumisen palvelu- ja laatutaso.
 - vastuu: lääninhallituksella, maakuntaliitolla, kunnilla, sairaanhoitopiireillä, matkailualalla, vähittäiskaupalla...
2. Luodaan palvelun laatukoulutuksen ja kehittämisen pitkäjähtäimen ohjelma toteutettavaksi eri palvelusektoreille.
 - vastuu: kunnilla, oppilaitoksilla, TE-keskuksen yritys- ja työvoimaosastoilla sekä matkailuorganisaatioilla
3. Luodaan viestinnällinen sisältö ja ilme tukemaan maakunnallista vetovoimaan, palvelumielikuvaa ja vapaa-ajan asutusta.
 - vastuu: maakuntaliitolla

Maakunnan vaikuttamisen painopisteitä suunnataan vapaa-ajan ja vakinaisen asumisen edellytysten kehittämiseen ja luontiin.

1. Luodaan maakunnan edunvalvontatyötä varten toimenpidepaketti vaikuttamaan vapaa-ajan ja vakinaisen asumisen edellytysten parantamiseksi valtakunnallisella päätös- ja toimenpidetasolla koskien erityisesti
 - verotusta (pääomaverotus)
 - kaavoitusta
 - liikenneväyliä ja niihin liittyvää maakunnan alempaa ja poikittaistieverkostoa sekä
 - etätyöedellytysten kehittämistä
 - vastuu: maakuntaliitolla, kauppakamarijärjestöillä ja kansanedustajilla
2. Lisätään resursseja kaavoitukseen, jonka laatutasoa nostetaan siten, että kaavoissa olevat rakennuspaikat ovat hyvin luontoon sopeutuvia, rakennuskelpoisia ja viihtyisiä.
 - vastuu: kunnilla ja maanomistajilla

Uusien vapaa-ajan asuntojen vuosittainen rakentamisen määrä nostetaan nykyisestä 650 – 700:sta vähintään 900 – 1 000:een. Tavoitteena on, että vapaa-ajan asuntoja on Etelä-Savossa v. 2015 lähes 60 000 ja v. 2030 n. 70 000.

1. Tavoitteen toteutuminen edellyttää maakuntatasolla selkeää suunnitelmaa sekä kuntakohtaista tavoite- ja työnjakoa, jotka täsmenytävät kuntien strategioissa ja toimenpideohjelmissa v. 2004 aikana.
 - vastuu: kunnilla ja maakuntaliitolla

Toimenpiteet vastuutetaan kaikille tahoille tämän strategian myötä: päävastuutasoina ovat kunnat ja maakuntaliitto.

1. Strategisten linjausten ja toimenpiteiden toteutuminen edellyttää erillistä maakuntahallituksen alaisuudessa toimivaa
 - tästä toimenpidekokonaisuudesta vastaavaa asiantuntijaryhmää
 - viestinnän ammattilaista ja/tai siihen liittyvää tukiryhmää sekä
 - maakuntaliittoon vain tähän työhön keskittyvää projektipäällikköä

Lisäksi toteuttaminen edellyttää näihin liittyviä resursseja:

- maakuntatasoisen toiminnan johtamiseksi
- yhteenveto- ja seurantajärjestelmän luomiseksi
- ohjelmassa mainittujen koulutus- ja kehittämisohjelmien käynnistämiseksi
- systemaattisen viestintä- ja markkinointisuunnitelman ja -ohjelmien laatimiseksi sekä
- seutukunta-kohtaisten pilotointiohjelmien aikaansaamiseksi

Toimintamallin tavoitteet edellyttävät, että jokainen maakunnan alueella oleva kunta laatii tämän suunnitelman pohjalta omat strategiset linjaus- ja toimenpidesovellutuksensa resurssi-, yhteistyö- ja verkottumismalleineen ja siihen liittyvine resursseineen v. 2004 aikana, viimeistään 31.12.2004 mennessä siten, että toimenpiteet voidaan kytkeä tässä suunnitelmassa mainittujen organisaatioiden v. 2005 normaaliin suunnitteluun.

2. Strategian mukaan toiminnan seuranta ja tutkimus esitetään kytkettäväksi Joensuun yliopiston Savonlinnan kampuksen ohjelmaan. Keskeisin asia on selvittää vapaa-ajan asutuksen vaikutusta maakunnan kehitykseen ja sen eri toimintalohkoihin.

Vapaa-ajan strategian yhteensovittaminen maakuntasuunnitelmaan ja maakunnan alueella oleviin muihin vapaa-ajan asutusta ja matkailua koskeviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin.

1. Varmistetaan, että tämä suunnitelma ei ole ristiriidassa maakuntahallituksen hyväksymien aikaisempien päätösten ja suunnitelmien kanssa. Mikäli näin on, työryhmä ehdottaa niiden tarkistamista tässä strategiassa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaisesti.
2. Selvitetään v. 2004 aikana seutukunta- ja kuntakohtaiset aiemmat toimintaa sivuavat hankkeet ja kytketään ne mukaan tähän toimenpidekokonaisuuteen.